

Prelatas Edmundas Putrimas: „Mes turime grįžti prie savo šaknų“

„Esu dipukų palikuonis, – sako PLB sielovadininkas prelatas Edmundas Putrimas. – Mano tėvai į Kanadą atvyko 1948 metais. Taigi esu lietuvis, gimęs ir užaugęs Kanadoje.“

Gerbiamas prelate, esate PLB sielovadininkas ir tikriausiai labai puikiai pastebite visuomenėje vykstančius procesus. Kaip manote, ar XXI a. žmogui reikalinga bažnyčia?

Ne žmogus sukuria bažnyčią. Žmogus tik perima tai, kas perduota nuo Kristaus laikų. Tad sakoma, kad Katalikų bažnyčia yra apaštalinė, nes ji vadovaujasi Kristaus mokymu, perduotu apaštalams. Skaitydami Senąjį Testamentą pastebime, kaip pranašai subūrė žydų tautą, nors ji buvo ištremta. Pranašai dėjo visas pastangas perduodami tikėjimo tiesas, kad ištremtieji neatitoltų nuo savo tapatybės. O žydų tautos tapatybė siejasi ir su religija, ir su kultūra, ir su viltimi, kad ištremtieji kada nors sugrįš į Pažadėtąją žemę.

Ir mums labai svarbu suburti tautą, kad ji neprarastų savo religinės ir tautinės tapatybės.

Tikriausiai tos nuostatos vedami jau XIX amžiuje į JAV atvykę lietuviai ėmė kurti savo parapijas?

Parapijų kūrimasis glaudžiai siejasi su emigracijos bangų periodais. Pirmoji banga – tai emigravusieji prieš Pirmąjį pasaulinį karą ir po jo. Tai buvo išties labai sunkus periodas. Nebuvo jokių socialinių draudimų, jokių darbuotojų ir jo šeimos

narius apsaugančių įstatymų. Galime tik įsivaizduoti, kokios buvo sunkios darbo Pensilvanijos kasyklose, kavos plantacijose Brazilijoje, Čikagos mėsinėse, Urugvajuje ar Argentinoje sąlygose. Nuėję į senas kapines ir pasižiūrėję į užrašus ant antkapinių paminklų, pamatytume, kokie jauni žmonės tuo metu buvo palaidoti. Tačiau, nepaisant buvusių gyvenimo vargų, žmonėms rūpėjo kurti lietuviškas parapijas, saugoti savo tradicijas ir papročius.

Antroji, vadinamoji dipukų banga, atvykusi į JAV po Antrojo pasaulinio karo, buvo visiškai kitoks kontingentas. Šie žmonės pasitraukė ne dėl ekonominių, o dėl ideologinių priežasčių, dėl baimės pakliūti į sovietinius lagerius, būti ištremtiems į Sibirą. Juk tada ne tik buvo okupuota Lietuva, bet ir vyko didžiulis susidorojimas su lietuvių tauta, ką galime pavadinti tautos genocidu ir siekiu sunaikinti Lietuvos valstybę.

Šiaurės ir Pietų Amerikoje, Australijoje, Anglijoje (1912 m.), žmonės ėmė statyti Dievo namus ir kurti lietuviškas parapijas.

Trečioji, po Kovo 11-osios kilusi banga, kurios metu emigravimo priežastis yra ekonominė, nesiekia ko nors įkurti. Šios bangos emigrantai naudojami vietinėmis parapijomis, sporto salėmis ir kitomis vietomis, kur gali patogiai burtis.

Pasaulyje 2021 metais lietuviškų parapijų, kurias aptarnauja lietuviai dvasininkai, yra 22, lietuviškų parapijų, kurias aptarnauja vietiniai kunigai, yra 19 ir 68 bendruomenės naudojami vietinėmis parapijomis, kurias aptarnauja atvykstantys lietuviai kunigai. Šie skaičiai rodo, kokia masė žmonių yra emigravusi iš Lietuvos, todėl turime daryti viską, kad padėtume jiems susiburti ir išlaikyti savo tapatybę. Lietuvai yra labai svarbu atsižvelgti į išėivijoje gyvenančių žmonių skaičių ir jų poreikius. Labai svarbus žingsnis būtų pilietybės suteikimas. Lietuva užsienyje gyvenantiems lietuviams turi sudaryti sąlygas turėti Lietuvos pilietybę, jei šie asmenys to pageidauja. To PLB valdybos siekė nuo Reginos Narušienės pirmininkavimo metų ir tebesiekia ši valdyba, vadovaujama Dalios Henke.

Susikūrusios parapijos buvo ir tam tikri lietuviybės centrai?

O taip. Ir apie tai galiu kalbėti iš savo patirties. Esu gimęs ir užaugęs Toronte. Čia gyvuoja lietuvių katalikų ir evangelikų parapijos. Parapijos centras – Dievo namai. Taip pat yra įvairios patalpos, skirtos posėdžiams, salės, biblioteka, choristų kambarys, Kanados lietuvių bendruomenės ir Kanados lietuvių fondo raštinės, stovyklavietė. Prie Anapilio sodybos gyvuoja Lietuvos kankinių parapija, Kanados

lietuviu muziejus ir archyvas, Šv. Jono kapinės. Parapijose vykdoma religinė, bendruomeninė ir kultūrinė veikla. Kai kur prie parapijos yra įsikūrusios ir šeštadieninės lituanistinės mokyklos. Taip yra, pavyzdžiui, Filadelfijoje, Los Andžele, Čikagoje Jėzuitų „Jaunimo Centre“. Toronte turime viešąsias katalikiškas mokyklas, kurios patalpas nuomoja ir lituanistinėms mokykloms.

Brazilijoje su bendruomenės nariais. Asmeninio archyvo nuotr.

Iki pandemijos prie parapijų vyko socialinė, kultūrinė veikla, veikė mokyklos. Tačiau 2020 metų kovo mėnesį dėl karantino šios veiklos sustojo. Ir dabar kyla klausimas: kokią įtaką pandemija turės Bažnyčiai, mūsų parapijoms, bendruomenėms. Kol kas dar esame pandemijos įkaitai. Bendruomenėse ne tik tvyro pandemijos baimė, bet ir vyksta atsitolinimas vienas nuo kito. Bažnyčia, parapijos gyvenimas atitolsta, daug kur dar bendrauja tik patys artimiausi žmonės. Ir atsitinka taip, kad Vasario 16-ąją ar Kovo 11-ąją švenčiamos namuose su artimiausiais draugais prie cepelinų.

Šeimose ir bendruomenėse atitolimą stiprina ir skaldymasis į vakcinuotus ir nevakcinuotus. Taip žmogus nutolsta nuo žmogaus ir pasireiškia sena tiesa:

skaldyk ir valdyk. Tam labai daug įtakos turi socialiniai tinklai, kuriuose skelbiama prieštaringa informacija apie pandemiją, ir žmogui nebeaišku, kur yra tiesa. Mes turime suprasti, kad reikia rūpintis ne tik savimi, bet ir kitais. Kristus sakė: mylėk savo artimą kaip pats save. Jei myli save, turi mylėti ir gerbti ir artimą.

Prasidėjus pandemijai, mūsų bažnyčios ir pastoracinė veikla atitolo nuo parapijiečių. Pandemijos pradžioje bažnyčios buvo užrakintos. O juk katalikiškos bažnyčios esmių esmė – šlovinti Viešpatį susibūrus. Per karantiną buvo pereita į virtualią erdvę, tačiau tai nepakeitė gyvo buvimo kartu. Atitolo asmeninis kontaktas su žmonėmis. Man, kaip dvasininkui, buvo labai sudėtinga ir emociškai skaudu sakyti pamokslą žiūrint į tuščią bažnyčią ir į aparatą.

O kaip bendruomenė išgyveno pandemiją? Ar pajutote žmonių išgyvenimus per pandemiją?

Ir dar kaip buvo galima pajusti. Ypač pandemijos pasekmes. Labai išryškėjo dalies žmonių vienišumas, baimė arba pyktis. Dalis žmonių pasijuto atitolinti nuo visko – nuo Dievo ir nuo artimo. Jie atsidūrė dvasinėje tuštumoje. Juk atėjęs į bažnyčią žmogus pasikalbėdavo su kunigu per išpažintį, pabendraudavo su bičiuliais prie puodelio kavos arba prie cepelinų. Gyvas bendravimas su artimu yra visai kas kita negu pasikalbėjimas telefonu ar kitu virtualiu būdu.

Kas sudėtingiau tą atitolimą išgyvena: brandesnio amžiaus žmonės ar jaunimas?

Pirmiausia karantinas atakavo vyresnio amžiaus žmones, nes virusas juos griebė pirmiausia. Jie iš karto liko visai izoliuoti. O jiems labiausiai reikia artimo meilės, rūpesčio ir dėmesio. Žmogus įeina į tą gyvenimo fazę, kai rengiasi viską palikti ir didžiausias jo turtas yra artimas žmogus.

Nežinau, kaip kitur, bet toje vietovėje, kur aš gyvenu, pandemijos pradžioje senelių prieglaudose mirčių skaičiai buvo labai dideli. Todėl atsiradus vakcinai pirmiausiai ir buvo vakcinuojami gyvenantys senelių namuose.

Kita labai nukentėjusi grupė – jaunimas. Jam formuotis reikalingas bendravimas. Jaunuoliai save atranda per draugus. Tačiau viskas sustojo: ir sporto renginiai, ir klubai, ir stovyklos. Jaunimas liko sėdėti kambaryje prie kompiuterio monitoriaus ar išmaniojo telefono.

O išmaniosios technologijos gali turėti įtakos bažnyčios ir tikinčiųjų vėlesniam santykiui?

Tikiuosi, kad su laiku mes galėsime grįžti į bendruomeninį gyvenimą. Krikščionybė – tai asmeninis ryšys su Dievu, religija – savo asmeninio tikėjimo sujungimas su kitais, šlovinant Viešpatį ir vienas kitam padedant. Mums reikia kito žmogaus. Technologijos yra informacijos šaltinis, o ne bendravimo įrankis.

Brzailijoje. Prelatas Edmundas Putrimas kartu su LR garbes konsulu Peru Eduardo

Paškevičiumi ir kalėjimo psichologe dr. Anai Damairs Peru Limos kalėjime aplankė lietuvius kalinius.

Neretai teigiama, kad jauni žmonės ieško kitų kelių į santykį su Dievu. Ką galite pasakyti apie kartų požiūrį į katalikybę?

Kartų kaita yra didelis sielovadinis iššūkis, nes išeivijoje labai trūksta kunigų, nuolatinių diakonų ir katechetų.

Lietuvoje jų taip pat trūksta.

Taigi... O ką kalbėti apie išeiviją. Jei mes kalbame apie pirmąsias bangas, tarp emigravusių buvo labai daug dvasininkų. Tada lietuviškose bendruomenėse dvasininkai labai prisidėjo prie bendruomeninės veiklos. Jie buvo natūralūs bendruomenių lyderiai. Kodėl aš pabrėžiu lyderių natūralumą? Bendruomenės turi tendenciją skaldytis dažniausiai dėl asmeniškumo nuvertindamos objektyvius bendruomenės tikslus ir siekius. Skaldymasis atsiranda dėl nuomonių skirtumo. Mes siekiame tų pačių tikslų, bet juos užgožia individualizmas. Vadovaujamesi nuostata: jei tavo nuomonė nesutampa su manąja, tu esi prieš mane. Tačiau, be subjektyvaus, yra objektyvus siekis. Tai pamiršus išsivysto labai skaudus asmeninis puolimas, suasmeninant veiklą, tarytum aš atakuoju tave. Tai griaua ir skaldo bendruomenę.

Kol kas mes daugiau kalbame apie tuos kraštus, kuriuose gyvena seniau emigravę tautiečiai, o kaip sielovados darbas dirbamas tose šalyse, kuriose didžioji dalis lietuvių pradėjo kurtis tik po Lietuvai atgavus nepriklausomybę?

Beveik prieš dvejus metus kreipiausi į Lietuvos Vyskupų Konferenciją, prašydamas surasti kunigą, galintį ir norintį dirbti Norvegijoje, kur šiuo metu gyvena labai daug lietuvių, bet reikia nemažai laiko kunigui surasti. Juk dvasininkas, vykdamas dirbti sielovadinio darbo į kitą šalį, vyksta kaip emigrantas. Tai kiekvienam žmogui yra labai didelis iššūkis. Manau, ateityje ši problema dar labiau aštrės, nes, kaip rodo statistika, besirenkančių kunigystę skaičius kasmet mažėja.

Prelatas Edmundas Putrimas XXIV Pietų Amerikos lietuvių jaunimo suvaživime Montevideo. Prelatas E.Putrimas – suvažiavimo sumanytojas, įkūrėjas ir globėjas.

Kas, Jūsų manymu, lemia, kad jauni žmonės rečiau renkasi kunigystės kelią?

Manau, taip atsitinka todėl, kad esame atsitolinę nuo bažnyčios ir kad socialiniai tinklai labai kritikuoja ir atakuoja bažnyčią. Ir daugiausia atakuoja katalikų bažnyčią. Dėl to, kad joje yra žmogiškų problemų? Be abejo, yra. Kad buvo padaryta žmogiškų klaidų? Be abejo, kad taip. Visos tos atakos suformuoja tokį katalikų bažnyčios įvaizdį, dėl kurio jaunuolis ar jaunuolė, rinkdamiesi vienuolystę arba kunigyste, trigubai daugiau galvos. Turinčių pašaukimą jaunų žmonių yra, bet dėl sudėtingos padėties dalis jų nesiryžta rinktis dvasininko tarnystės.

Globalizacija atveria ne tik valstybių sienas, bet ir priartina prie žmogaus įvairias religijas. Kokią įtaką katalikų bažnyčiai daro kiti tikėjimai?

Po Antrojo Vatikano susirinkimo visos krikščioniškos bažnyčios skatinamos ieškoti, kas jas jungia ir vienija. Be dialogo tarp skirtingų religijų globalėjančiame pasaulyje neįmanoma gyventi. Mes visi siekiame būti išgelbėti, siekiame atsiversti. O atsivertimas yra kasdieninis procesas.

Esate antrosios emigrantų kartos atstovas. Kokie ryšiai sieja su Lietuva?

Man labai buvo svarbu palaikyti ryšį su centru – su mano vyskupija – Vilniaus Arkivyskupija, su Lietuvos vyskupais, kaip jų delegatui užsienio lietuvių katalikų sielovados reikalais. Per pandemiją pajutau, kad atitolimas labai kenkia. Labai

sunku, kai negalima palaikyti ryšių gyvai.

Per pandemiją gyvas ryšys nutrūko ir su Klaipėdoje veikiančiu „Dvasinės pagalbos jaunimui centru“, kurį padėjau įsteigti prieš 26 metus. Todėl man labai svarbu palaikyti ryšį su jo darbuotojais, kad įgyvendintų centro misija ir tikslus.

Kodėl pasirinkote padėti Klaipėdos jaunimui? Gal paties šaknys siejasi su uostamiesčiu?

Ne, mano šaknys nesisieja nei su Klaipėda, nei su Klaipėdos kraštu. Mama kilusi iš Aukštaitijos, tėvelis – iš Suvalkijos. Centro įsteigimas buvo susijęs su Baltijos kraštams skirta Kanados programa „Baltic initiative program“. Ši programa buvo įsteigta, kai Lietuva ir kitos Baltijos šalys tapo nepriklausomos. Iš šios programos buvo finansuojami Baltijos šalyse įgyvendinami projektai, prie kurių savo lėšomis galėjo prisidėti ir jų vykdytojai. Tada Ričardas Liškauskas, taip pat dipukų vaikas, gimęs Kanadoje, padėjo įsteigti centrą Klaipėdoje ir tapo pirmuoju šio centro direktoriumi. O Klaipėdą pasirinkau neatsitiktinai. Pastebėjau, kad šiame mieste labiausiai šalyje apleista katalikiška socialinė jaunimo rūpyba. Aš kalbu apie padėtį, buvusią prieš ketvirtį amžiaus. Tada katalikybė šiame mieste buvo silpniausiai išvystyta.

Tačiau šis krašte beveik penkis šimtus metų buvo liuteroniškas.

Taip, o po Antrojo pasaulinio karo į šį kraštą privažiavo labai daug rusų ir įvairių kitų tautų atstovų. Todėl norėdami padėti jaunimui ir įsteigėme šį dvasinės pagalbos centrą. Praėjo ketvirtis amžiaus, o centras tęsia savo veiklą. Jame darbuojasi šeši specialistai, tarnaujantys nemažam jaunimo skaičiui.

Ir pabaigai - ką norėtumėte pasakyti tiems, kurie skaitys šį almanachą?

Pasaulis pereina į popandeminį laiką, tad turime baigti skaldymąsi, kilusį dėl vakcinų.

Mes turime atkreipti dėmesį į tuos, kurie per pandemiją nukentėjo labiausiai. Tai mūsų jaunimas. Niekas nebeieško pamokymų žodžiais, reikalingi pamokymai gyvais pavyzdžiais. Turime padėti jaunimui sugrįžti į bažnyčią, lituanistines mokyklas, sporto sales, stovyklas, išvystyti karitatyvinę veiklą. Turime pradėti ugdyti jaunimo vadovus.

Taip pat turime lankyti vyresnio amžiaus žmones, kurie buvo iškaudinti per šią

pandemiją. Yra Dievo įsakymas: mylėk savo tėvą ir motiną. Todėl mūsų bendruomenė, kaip ir šeima, turi padėti mūsų vyresniesiems nariams, kad jie pajustų, jog yra mylimi, gerbiami, nes jie mums perduoda patirtį, kurią per savo gyvenimą įgijo.

Labai svarbus ryšys su Lietuva. Mes turime suprasti, kad Lietuva yra mūsų Tėvynė ir kad mes visi esame viena tauta. Todėl bendruomenėse turime visi galvoti, kaip mums atnaujinti savo veiklą. Veiklą ne socialinėje, bet tapatybės plotmėje, kad išlaikytume gyvą lietuvių kalbą, kad į savo veiklą įtrauktume jaunimą.

Bendruomenėms, kuriose yra parapijos, reikia įsilieti į parapijos gyvenimą. Mes visi, tiek dvasininkai, tiek pasauliečiai, save vadinantys katalikais, esame atsakingi už savo parapiją ir turime aktyviau dalyvauti parapijos veikloje ir suvokti, kad prižiūrėti mūsų parapijas nėra vien klebono reikalas.

Bendruomenės savo veikloje turi atspindėti ir svarbius savo Tėvynės istorijos periodus, nepamiršti, kas mes esame. Popandeminis laikas yra kritinis laikas. Mes turime grįžti prie savų šaknų. Ir turime pradėti nuo nulio, nes praradome jau daugiau kaip dvejus metus.

Dėkoju už pokalbį.

Kalbino Barbora Gaudutė

www.pasauliolietuvis.lt

Straipsnis spausdintas metraštyje „Pasaulio lietuvis“, 2021 metai Nr. 584.

Jei norėtumėte publikuoti straipsnį prašome nurodyti informacijos šaltinį ir autorių.